

ANEKS 5. Objektivat dhe prioritetet e përcaktuara në PKIE 2021-2023 / Kapitulli 32

Kontrolli i Brendshëm Financiar Publik (KBFP)

Qeveria qendrore duhet të ndajë qartësisht përgjegjësitë institucionale në drejtimin e reformave të KBFP-së, në një qasje të koordinuar me administratën publike, për zbatimin e tyre përtej Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë.

- Forcimi i funksionalitetit dhe zbatimit të integruar të menaxhimit të politikave për qeverisjen e mirë, për të përmirësuar koordinimin, monitorimin dhe raportimin e reformave të KBFP.
- Ligji për administratën shtetërore, ligji për nëpunësit civilë dhe ligjet përkatëse për planifikimin e politikave dhe ligji i sistemit buxhetor duhet të vlerësohen dhe nëse është e nevojshme të ndryshohen për të siguruar një bazë të qëndrueshme për zbatimin e përgjegjësive menaxheriale.
- Në lidhje me kontrollin e brendshëm, manuali i proceseve të punës duhet të hartohet në të gjithë administratën publike në mënyrë që të përforcohet KBFP-ja, duke përfshirë qartësimin e roleve dhe përgjegjësi në procedurat e ndryshme, përcaktimin e objektivave dhe rezultateve, specifikimin e detyrave që do të delegohen, linjat e raportimit dhe identifikimin e risqeve specifike për procedurat.
- Në të gjitha nivelet, menaxhimi i riskut është ende në një fazë të hershme dhe duhet të përfshihet më mirë në menaxhimin e proceseve financiare dhe operacionale. Veçanërisht, regjistrat e riskut dhe strategjitë e riskut duhet të zhvillohen nga përdoruesit e buxhetit në nivel qendror dhe vendor dhe të integrohen në procesin e menaxhimit të enteve publike.
- Ligji për menaxhimin financiar dhe kontrollin do të ndryshohet bazuar në analizën e magësive të kryer nga Drejtoria e Harmonizimit të Menaxhimit Financiar, Kontrollit dhe Kontabilitetit. Qëllimi kryesor për rishikimin e këtij ligji është saktësimi dhe përmirësimi i cilësisë së parimeve, rregullave, procedurave, strukturave administrative dhe metodave për përmirësimin e funksionimit të menaxhimit financiar dhe kontrollit në kuadër të rritjes së efektivitetit të zbatimit të sistemit të kontrollit të brendshëm në njësitë publike.
- Ligji për auditimin e brendshëm në sektorin publik duhet të ndryshohet mbështetur në analizën e mangësive të realizuar nga DHAB dhe ekspertët e SIGMA-s dhe ndryshimet në Ligj duhet të pasohen me ndryshime të tjera të nevojshme në aktet e tjera nënligjore. Manuali i auditimit të brendshëm duhet të rishikohet në këndvështrimin e dhënies së udhëzimeve shtesë për çështje të caktuara dhe për ta bërë një dokument plotësisht të aplikueshëm në praktikë. Auditimi i bazuar në rrezik duhet të udhëheqë qasjen e auditimit dhe efektiviteti i auditimeve duhet të përmirësohet përmes vlerësimit të rrezikut. Krijimi dhe funksionimi i shërbimit të auditimit të brendshëm në disa raste nuk sigurohet në

përputhje me dispozitat e Ligjit të AB. Ende ka një numër Njësish të AB të cilat nuk përmbushin kërkesën për të pasur së paku tre punonjës si staf auditues. Numri i vendeve të lira në strukturat e auditimit të brendshëm mbetet thuajse në të njëjtat nivele rreth 11%, dhe vakancat janë kryesisht në njësitë e qeverisjes vendore.

- Sa i përket praktikës, funksioni i auditimit të brendshëm ende nuk lëshon opinione auditimi për efektivitetin e sistemeve të kontrollit të brendshëm nëpër njësitë buxhetore. Cilësia e aktiviteteve të auditimit është ende vetëm pjesërisht në përputhje me Standardet IIA dhe kërkesat ligjore. Procedurat e kontrollit të brendshëm të cilësisë së auditimit të brendshëm duhet të bëhen në përputhje me standardet dhe plotësisht funksionale. Monitorimi i zbatimit efektiv dhe në kohë të rekomandimeve të auditimit të brendshëm duhet të përmirësohet. Kapacitetet dhe aftësitë profesionale të audituesve të brendshëm duhet të forcohen dhe rriten më tej.
- Kapaciteti i Njësive Qendrore të Harmonizimit (NjQH) pranë MFE duhet të forcohet.

Prioritetet e Auditimit të Jashtëm

Mangësitë e identifikuara dhe prioritetet në përputhje me standardet e Organizatës Ndërkombëtare të Institucioneve të Larta të Auditimit (INTOSAI), kuadri kushtetues dhe ligjor i Shqipërisë parashikon pavarësinë e Institucionit të Kontrollit Shtetëror (KLSH). Miratimi i ndryshimeve ligjore të propozuara, të cilat hapin rrugë që mandati i auditimit të mbulojë të gjitha entet publike, ende pritet. KLSH në përmbushjen e mandatit kushtetues si institucioni më i lartë i kontrollit ekonomik dhe financiar në Republikën e Shqipërisë, me qëllim përafrimin e plotë të veprimtarisë së tij me standardet dhe praktikën më të mira ndërkombëtare të auditimit të Organizatës Ndërkombëtare të Institucioneve të Larta të Auditimit, po punon për ndryshimi i ligjit 154/2014 “Për organizimin dhe funksionimin e Kontrollit të Lartë të Shtetit”.

Nëpërmjet ndryshimit të ligjit synohet zbatimi i rekomandimit të Raportit Vjetor të Komisionit Europian për të garantuar vazhdimësinë e veprimtarisë së institucionit, edhe pas përfundimit të mandatit të kryetarit të KLSH dhe plotësimin e boshllëqeve që lidhen me sa vijon:

- Certifikimin si “auditues i jashtëm publik” i audituesve të KLSH-së dhe ngritja e një qendre të hapur trajnimit dhe certifikimi shumëdimensional.
- Heqja e kufizimeve ndaj KLSH-së mbi auditimin e fondeve publike, të ofruara nga Bashkimi Evropian.
- Kompetenca juridiksionale e auditorëve të KLSH-së në lidhje me auditimin e të gjitha subjekteve publike apo private, të angazhuara, pjesëmarrëse dhe palë në kontrata si koncesionet; prokurimi publik; dhe partneriteti publiko-privat, duhet të përcaktohen në ligj.
- Juridiksioni i plotë i KLSH-së në auditimin e subjekteve juridike publike, si Enti Rregullator i Energjisë (ERE) dhe Banka Qendrore e Shqipërisë duhet të përcaktohet në ligj.

- Legjitimimi i KLSH-së për të qenë pjesë e proceseve gjyqësore, të nisura pas kallëzimeve penale të KLSH-së.
- Plotësimi i kompetencave dhe detyrave ligjore të Kryetarit të KLSH-së.
- Sqarimi i emrit të raportit vjetor që Këshilli i Ministrave i paraqet Kuvendit çdo vit për zbatimin e buxhetit.

Cilësia e punës së auditimit duhet të përmirësohet më tej për të përmbushur plotësisht standardet INTOSAI. Përmirësimi i cilësisë së punës audituese përbën një nga objektivat e Strategjisë së Zhvillimit të KLSH-së dhe për këtë institucioni do të fokusohet tek:

- Hartimi dhe zhvillimi i një plani specifik trajnimesh i cili ka në fokus zbatimin e kërkesave të Standardit ISSAI 40 “Kontrolli dhe Sigurimi i Cilësisë” dhe zbatimi i Udhëzuesit për Menaxhimin e Cilësisë së Auditimit në kontekstin e implementimit të Rregullores së rishikuar të Procedurave të Auditimit dhe manualeve të rishikuara të auditimeve financiare, të përputhshmërisë dhe performancës, si dhe manualit të ri për ndjekjen e zbatimit të rekomandimeve (dokumente të miratuara në qershor 2020).

Në lidhje me impaktin e punës së auditimit, pavarësisht nga një shkallë e lartë e rekomandimeve të pranuar nga institucionet, shkalla e rekomandimeve të zbatuara plotësisht duhet të përmirësohet. Në këtë kuadër KLSH do të vijojë:

- T’i ridërgojë Kuvendit të Shqipërisë propozimin për ngritjen e një nën komisioni parlamentar, pjesë e Komisionit për Ekonominë dhe Financat për shqyrtimin e raporteve të KLSH-së dhe zhvillimin në mënyrë periodike të dëgjesave parlamentare për vlerësimin e veprimeve korrigjuese të ndërmarra nga institucionet e audituara për implementimin e rekomandimeve të KLSH-së;
- T’i ridërgojë Kuvendit të Shqipërisë propozimin për nënshkrimin e një memorandum mirëkuptimi midis dy institucioneve dhe hartimin e një plani konkret pune për rritjen e kontrollit parlamentar për zbatimin e rekomandimeve të KLSH-së;
- Për zbatimin e rekomandimit për “Amendimin e kuadrit ligjor të KLSH-së”, i cili siguron ndër të tjera vazhdimësinë e aktivitetit institucional edhe pas mbarimit të mandatit kushtetues të Kryetarit të Kontrollit të Lartë të Shtetit, KLSH do t’i përcjellë Kuvendit propozimin për amendime në Ligjin nr. 154/2014 “Për organizimin dhe funksionimin e KLSH” për këtë çështje.

Rritja e impaktit të punës audituese do të realizohet nëpërmjet:

- Përcjelljes në Kuvendin e Shqipërisë të raporteve periodike dhe raportit të konsoliduar mbi ndjekjen e zbatimit të rekomandimeve;
- Dërgimit periodik te Ministri i Shtetit për Marrëdhëniet me Parlamentin të Raportit të zbatimit të rekomandimeve në funksion të informimit dhe monitorimit nga ana e qeverisë të zbatimit të rekomandimeve të KLSH-së nga institucionet e qeverisjes qendrore;

- Dërgimit të Komisionet respektive parlamentare të raporteve të auditimit, të auditimit të performancës dhe raporteve me rëndësi dhe ndjeshmëri të lartë publike;
- Kryerjes së auditimeve tematike të veçanta për verifikimin e zbatimit të rekomandimeve me qëllim evidentimin e nivelit të zbatimit të rekomandimeve dhe hartimin e raportit të konsoliduar të zbatimit të rekomandimeve.

Mbrojtja e interesave financiare të BE-së

- Miratimi i Strategjisë Kombëtare Kundër Mashtrimit (2024), e cila synon mbrojtjen e interesave financiare të BE-së është një mangësi e identifikuar gjatë procesit screening, për kapitullin 32 “Kontrolli financiar”, si dhe rekomandimeve në Raportet vjetore të Komisionit Evropian për Shqipërinë. Hartimi i Strategjisë Kombëtare “Për mbrojtjen e interesave financiare të Bashkimit Evropian” dhe hartimit të Planit të Veprimit, në zbatim të kësaj Strategjie” është përfshirë edhe në Strategjinë e Mbikëqyrjes së Financave Publike 2019 – 2022 (komponenti 6.1, masa 6.1.1 e PFM). Draftimi i kësaj strategjie ishte parashikuar të niste në tremujorin e dytë 2020, por për shkak të pandemisë COVID-19, u shty për në vitin 2022. Nga strukturat përgjegjëse pranë Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë (AFCOS/DIFP) është hartuar draft urdhri “Për ngritjen e Grupit të Punës për Hartimin e Strategjisë Kombëtare “Për mbrojtjen e interesave financiare të Bashkimit Evropian” dhe hartimit të Planit të Veprimit, në zbatim të kësaj Strategjie”, i cili është përcjellë për miratim pranë Ministrit të Financave dhe Ekonomisë.

Në kushtet kur ky proces kërkon një bashkëpunim dhe ndërveprim institucional të vazhdueshëm, ndërmjet përfaqësuesve të rrjetit AFCOS, strukturave menaxhuese dhe operuese në MFE, OLAF, si dhe nga ana tjetër, për vetë rëndësinë që ka ky proces, asistencë teknike vlerësohet e domosdoshme, në funksion të mbarëvajtjes së këtij procesi. Për hartimin e kësaj strategjie DIFP/AFCOS do të vijojë me koordinimin e mundësimin të asistencës teknike nga OLAF, nëpërmjet komunikimit të vazhdueshëm që ka me këtë strukturë. Strategjia është parashikuar të miratohet me Vendim të Këshillit të Ministrave brenda 3 mujorit të katërt të vitit 2024.

Në lidhje me rritjen e kapaciteteve/burimeve njerëzore në Drejtorinë e Inspektimit Financiar Publik/në Sektorin e Sinjalizimit, Investigimit, Monitorimit dhe AFCOS, do të ndërmerren hapat respektivë për plotësimin e dy vendeve vakante në strukturën e AFCOS.